

KULTURA utorkom

Metropola bez prostora za sajam

Varšavski sajam knjiga najveći je u srednjoj i istočnoj Europi i već je više od 40 godina smješten u monumentalnoj Palači kulture i znanosti. Kada je sredinom pedesetih godina prošlog stoljeća Palača izgrađena, sa svoja 234 metra bila je druga najviša zgrada u Europi. Bio je to Staljinov poklon poljskom narodu, ali bi ga oni najradije danas vratili da mogu. Nikako ne vole tu zgradu. Sajam se održava u uskim hodnicima Palače, što otežava preglednost i prohodnost posjetitelja. Svi se slažu da je taj socrealistički »monstrum« neprimjeren za sajam, no kažu da zapravo u Varšavi trenutno nema boljšeg sajamskog prostora.

Tražene Papine knjige

Varšava je ovih dana u znaku filma »Da Vincijev kod«, koji se reklamira velikim uličnim plakatima. Brownova knjiga je u najvećoj varšavskoj knjižari Empik prva na top listi najprodavanijih, a na tom je mjestu već 111 tjedana. Varšava je i u znaku pape. I to ne samo Benedikta XVI., koji ovih dana dolazi u posjet Poljskoj, nego i pape Wojtyły, čije se velike fotografije još mogu vidjeti po varšavskim ulicama, ali i na naslovnica brojnih novina. Papa Ivan Pavao II. je »zaslužan« i za povećan profit na tržištu knjiga. Naime, u prošloj godini je prodano tri milijuna primjeraka knjiga povezanih s papom Ivanom Pavlom II., što je izdavačima donijelo profit od 80 milijuna kuna.

Naši aduti turistički vodiči po Hrvatskoj i Dubravka Ugrešić

Provjerili smo je li bilo hrvatskih pisaca na Sajmu u prijevodu. Pronašli smo poljske prijevode nekoliko knjiga Dubravke Ugrešić, među kojima je »Štefica Cvek u rajlama života« zadnji, »Oni ne bi ni mrava zgazili« Slavenske Drakulić, »Crna« Tatjana Gromača i »Darkroom« Ružane Jeger. Inače se u varšavskim knjižarama mogu pronaći i Jergovićeve »Buick rivera« i knjige Vedrane Rudan. Dubravka Ugrešić je najpoznatija hrvatska autorica u Poljskoj, njenih je dosta naslova prevedeno, a nedavno je tu i gostovala. Naravno, najveći prostor u knjižarama je dodjeljen turističkim vodičima po Hrvatskoj.

Medijska pažnja predsjednicima pa tek onda nobelovcu

Na Sajmu knjiga u Varšavi bilo je akreditirano 547 novinara iz raznih zemalja. Novinske stranice nisu se punile tekstovima o Sajmu, kao što je kod nas uobičajeno kada traje Interliber. Čak i kada se Günter Grass prvi put pojavio u Goetheovu institutu, *Gazeta Wyborcza*, dnevne novine koje se prodaju u 500 tisuća primjeraka, to je objavila tek dva dana kasnije. Ove je godine ipak nešto veću medijsku pažnju izazvalo otvorenje Sajma, jer su došli predsjednici Njemačke i Poljske. Poljski predsjednik Lech Kaczyński je prethodno bio gradonačelnik Varšave i do sada nije službeno posjećivao Sajam. Ove se godine na to odlučio najvjerojatnije zbog toga što je došao njemački predsjednik Horst Kohler.

Njemački predsjednik Horst Kohler

Varšavski sajam knjiga: Od 18. do 21. s

Privatan biznis organiz

SAJAM U BROJKAMA

- 29 zemalja
- 671 izlagač
- 227 poljskih izlagača
- 80 njemačkih izlagača
- 44.000 posjetitelja
- 547 novinara
- 10 kuna – cijena ulaznica (4 za studente i umirovljenike)
- 60 kuna prosječna cijena beletrističke knjige

BARBARA MATEJČIĆ

■ VARŠAVA – 51. međunarodni sajam knjiga u Varšavi trajao je od 18. svibnja do 21. svibnja, ali su se u nedjelju već satima prije štandovi počeli rasprijeti bez obzira na to što je još bilo posjetitelja voljnih potrošiti nešto zlota na knjige. Kraj je prošao tiho, kao i cijela četiri sajamska dana. Naime, na Varšavskome sajmu nema glasne muzike, mirisa bilo kakve hrane, a i reklamiranje autora i knjiga je vrlo decentno.

Što se tiče uspješnosti Sajma, najbolje je vjerojatno prošao sam organizator – Ars Polona, privatna firma koja od grada iznajmljuje prostor u Palači kulture i znanosti i potom ga »prodaje« izlagačima. Izdavači se žale na cijenu prostora, iako je ona u prošlih nekoliko godina snižena za trideset posto, i kažu da je skuplja čak i od cijene izlagačkog prostora na Frankfurtskome sajmu knjiga. Konkretno, četiri četvorna metra, što je standardna veličina štanda, stoje 6000 kuna.

Neki se štandovi daju besplatno, na temelju reciprociteta. Tako je prošle godine Ars Polona izlagala na Interliberu pa je ove godine bila voljna Hrvatskoj dati besplatno štand na Varšavskome sajmu. Međutim, kako nam je rečeno, nije bilo interesa. Visoka cijena najma prostora vjerojatno je glavni razlog što je ove godine na Sajmu manje domaćih izdavača nego prošle.

Urednici bez agenata

Bez obzira na to što se izdavači žale na organizaciju Sajma, prostor u kojemu se održava i cijenu najma, smatraju da im je taj Sajam bitan radi promicanja izdanja i međunarodnih kontakata.

Na Sajmu uglavnom nisu prisutni agenti pa urednici pokušavaju prodati svoje autore prepričavajući sadržaje knjiga, a na takav su pristup uglavnom primorani i hrvatski izdavači. Ako se na samom Sajmu i ne prodaju puno autorskih prava, ostvaruju se poznanstva na temelju koji se kasnije sklapa posao.

Manjim izdavačima Sajam je bitan i zbog toga što prodajom knjiga dođu do gotovine (popusti su, kao što smo u prethodnim izvještajima naveli, od 10 do 25 posto). Velikim izdavačima taj,

Zbog uskih hodnika gužve su neizbježne

Predstavnici vlasti smatraju da je poljsko tržište otvoreno i slobodno i da država ne treba pomagati privatne projekte, no dio proračunskog novca ipak se ulaže u izdavaštvo

za njihove pojmove, mali prihod u gotovini nije bitan pa neki i ne prodaju svoje knjige na Sajmu.

Što se tiče posjetitelja, njih je vikendom puno pa se u uskim hodnicima stvaraju gužve i postaje nepodnošljivo vruće. Službene brojke govore o 44 tisuće posjetitelja, što je nešto više nego prošle godine, kada je zemlja partner bila Švicarska, dok izdavači tvrde da su gužve ove godine bitno manje nego prije.

Grass, Rozewicz, Mrozek

Veliki broj događanja usmjeren je prema posjetiteljima, a najčešće su to potpisivanja knjiga, književna čitanja i razgovori između gostujućih i domaćih pisaca. Ove su godine najposjeće-

niji bili susret Güntera Grassa i poljskog pjesnika Tadeusza Rozewicza, predstavljanje Slawomira Mrozeka, jednoga od najprevođenijih poljskih pisaca, koji je nedavno objavio autobiografiju, te potpisivanje knjiga Katarzynie Grochove, poljske bestsellerske autorice, čije se knjige prodaju u nekoliko stotina tisuća primjeraka. Neki su se programi odvijali i izvan Palače kulture i umjetnosti pa je tako Teatr mały, jedno od gradskih kazališta, bio prepun kada su Hans Magnus Enzensberger, Piotr Sommer i Juli Zeh razgovarali o utjecaju putovanja na pisanje.

Vjerojatno je velik broj ljudi tu večer došao zbog Ryszarda Kapuscinskog, izvrsnog poljskog pisca reportaža, koji je preveden na tridesetak jezika, ali ne na žalosno i na hrvatski. Iako najavljeno, Kapuciński nije došao. Na Sajmu nije bila ni nobelovka Wisława Szymborska, koja ne voli gužvu pa se tradicionalno ne pojavljuje na takvim mjestima.

Uspješan nastup Njemačke, pod geslom »S druge strane«, kao partnerske zemlje, organizirao je Frankfurtski sajam knjiga. Na Sajmu smo čuli i da je upravo Frankfurtski sajam knjiga prije nekoliko godina iskazao želju da kupi Varšav-

ski sajam knjiga (zapravo da kupi ime). S takvim bi ishodom Međunarodni sajam knjiga u Varšavi mogao ući u »klub« svjetskih sajmova.

Iduće godine Ukrajina kao partner

Inače, Nijemci dosta prevode i objavljuju poljske autore pa je i zbog toga, uz brojne druge povijesne i ekonomske poveznice, Njemačka bila odličan izbor 51. sajma knjiga u Varšavi. Zadnjeg dana Sajma je objavljeno da će iduće godine zemlja partner biti Ukrajina. Budući da je Sajam potpuno privatna, izdavači sami dovedu pisce, eventualno uz novčanu pomoć stranih kulturnih centara.

Od predstavnika vlasti, a to je u poljskom slučaju Institut za knjigu, često se može čuti da je poljsko tržište otvoreno i slobodno i da država nema namjeru pomagati privatne projekte, no dio se proračunskog novca ipak ulaže u izdavaštvo, a naročito u prijevode poljskih autora na druge jezike.

I da zaključimo: 51. međunarodni sajam knjiga u Varšavi se razvija dugo godina i čini se da sada pomalo stagnira pa mu treba neka konkretnija vizija razvoja. Za početak makar da se premjesti iz Palače kulture i znanosti.